

5. Vora l'aigua

Edat

a partir de 10 anys

Durada

una sessió de 60 minuts
(o 2 de 30)

Grup

fins a 30/40 participants

Materials

gravació musical o de soroll de l'aigua o del so d'un hàbitat aquàtic, pintures a base d'aigua (acríliques, aquarel·les o gouache), pinzells, paper, recipients per a aigua, llapis, retolador

Espai

interior o exterior

Matèries

ciències naturals i socials, llengua, expressió artística

Conceptes clau

aigua, cicle de l'aigua, aigües subterrànies, riu, llac, mar, oceà, pluja

Altres conceptes

planeta Terra, benestar, aigua com a recurs

Procediments i valors

atenció, generalització, evocació, expressió escrita, manifestació de sentiments, pintura; receptivitat

Objectius

L'activitat pretén ajudar a:

- il·lustrar el cicle de l'aigua
- reconèixer els vincles que uneixen totes les aigües del món
- valorar quina és la importància de l'aigua per als humans, els animals i les plantes.

Activitat

Els nois i noies fan un exercici de representació mental i després creen dibuixos i poemes.

Informació

No és gens forassenyat afirmar que només **hi ha una única extensió d'aigua damunt la Terra**. Els rius i les rieres que corren per la superfície de la terra, com també les aigües subterrànies, s'ajunten gairebé sense excepció als oceans. **L'atmosfera transporta l'aigua d'un indret a l'altre per mitjà de l'evaporació, de la condensació i de les precipitacions.**

Totes les aigües del món, doncs, estan vinculades entre elles, però no hi pensem gaire sovint, en aquest fet. Designem **cada riu o cada mar amb un nom propi** i hauríem d'entendre que això no està motivat per raons geogràfiques sinó culturals, de pertinença i d'identitat. Sentim aquella porció d'aigua com una cosa nostra i en conseqüència la bategem. Perquè, algú sap on comencen i on acaben els mars interiors del Mediterrani amb noms tan arrelats en la història com el Tirrè, l'Adriàtic, el Jònic o l'Egeu? De la mateixa manera que respon a la grandesa de l'esperit humà haver-se identificat intensament amb l'aigua circumdant fins al punt que no hi ha rierol per migrat que sigui que no tingui el seu nom, pertanyeria a la mesquinesa no considerar aquesta aigua com una part d'una única realitat estesa per tot el planeta.

Hi ha un altre lligam que uneix els éssers humans amb el món aquàtic del planeta: **el nostre cos es compon d'aigua en una proporció al voltant del 70%**. Així, doncs, les molècules que es troben a l'aigua continguda en el nostre cos han format part del món dels oceans en una certa època i potser ja han corregut pels rius, flotat per l'aire o han estat empresonades a les glaceres. **Als animals i a les plantes** els passa si fa no fa el mateix, de manera, que també estan vinculats a les aigües del planeta. **Tots els éssers vius són**, en una part molt important, **compostos d'aigua**. El moviment permanent de l'aigua és anomenat «**cicle de l'aigua**». La noció de cicle de l'aigua facilita la comprensió dels lligams mòbils que uneixen l'aigua sota les seves nombroses formes.

Desenvolupament pas a pas

Preparació

1. Si és possible, **feu l'activitat a la natura**, vora un riu o un rierol, un estany, o a la platja. Procureu escollir un **indret on el soroll d'origen humà quedi reduït al mínim**. Si no comporta perill, deixeu que als participants els toqui l'aigua durant el curs de la representació mental.
2. Si no podeu fer una sortida, serviu-vos d'un **reproductor de música i d'enregistraments que reproduïxin el soroll dels mars, de les onades, o dels rius i rierols**, que podeu trobar a les botigues especialitzades en la natura. També es poden utilitzar obres de música clàssica (*Les Fonts de Roma* de Respighi, *El Mar* de Debussy o *Vistes al Mar* de Toldrà). També de música moderna, particularment en *New Age*, es poden fer tries excel·lents. Res no us impedeix, d'altra banda, de fer els vostres enregistraments.
3. Digueu als nois i noies que adoptin una **posició confortable i que tanquin els ulls**. Comenceu l'activitat.

Desenvolupament de l'activitat

1. En primer lloc, inviteu-los a **escoltar atentament el soroll de l'aigua** per tal de trobar-hi les idees que els demanareu de visualitzar en la seva imaginació. Després, comenceu la **narració d'una volta imaginària al món** per camins d'aigua. Podeu utilitzar la que trobareu a l'apartat de documentació necessària, modificar-la o substituir-la per una altra. En tot cas, tingueu-la escrita prèviament.
2. Un cop la fase de representació mental ha acabat, demaneu als nois i noies que obrin els ulls. Comenteu que **cada u ha fet el seu propi viatge**, encara que tots hagin sentit les mateixes paraules. Demaneu als participants que **triïn quin ha estat el seu indret preferit al llarg del seu viatge** sobre les aigües del planeta.
3. Demaneu als nois i noies que es relaxin novament i que recreïn les imatges del seu indret preferit en el seu cap. Digueu-los que **examinin els detalls, les olors, les plantes, els animals i que mirin de captar-los tots en una única escena**. Demaneu-los de prestar una atenció especial al paper de l'aigua en la vida de les persones, de les plantes i dels animals.
4. Quan us sembli que hauran tingut prou temps, feu-los obrir els ulls. Podeu demanar a alguns participants o a tots de **parlar breument del seu indret preferit**.
5. Poseu els **materials d'artista** a la seva disposició i demaneu-los que cada u agafi pintura i paper i que **pintin amb calma el seu indret preferit**. Si opteu per una sortida, emporteu-vos pintura a l'aigua a fi que puguin fer la seva pintura servint-se de l'aigua que trobin al lloc on són. Si resteu a l'aula o al taller, els podeu fer adonar que faran servir una mica d'aigua de la que han vist al llarg del viatge per tal de poder realitzar la seva pintura.

6. Una vegada hagin acabat l'obra, demaneu als nois i noies que **redactin poemes curts que expressin els seus sentiments davant de l'aigua**. A la documentació addicional podeu trobar alguns exemples de formes de poesia que poden fer servir.

7. Insistiu en la idea que **totes les aigües del món estan intercomunicades**. Ajudeu els nois i noies a captar el fet que **l'aire també forma part d'aquest sistema**. És l'atmosfera la que condueix les aigües del mar als rius i rieres, de manera que l'aigua va dels núvols a la superfície de la terra en forma de pluja o neu. Demaneu-los que parlin de la importància de l'aigua per als humans, les plantes i els animals.

8. Per concloure l'activitat, **treballeu el tema del cicle de l'aigua**. Demaneu als participants que expliquin com l'indret que ells han pintat forma part d'aquest cicle. Potser convindria assenyalar que l'aigua que ells han fet servir per realitzar la seva pintura s'ha evaporat i que forma de nou part del cicle de l'aigua!

Avaluació

Per estructurar exercicis d'avaluació suggerim que els participants:

- descriguin el cicle de l'aigua i n'il·lustrin la descripció
- mostrin com tota l'aigua de la Terra està interconnectada
- enumerin com utilitzen l'aigua cada dia (deu maneres diferents, pel cap baix)
- trobin tants exemples com els sigui possible que il·lustrin la importància que té l'aigua per a les plantes i els animals.

Suggeriments

- Si feu l'activitat en dues sessions (sortida + aula taller), estudeu la possibilitat de gravar els sons durant la sortida i poder-los escoltar després a l'aula o al taller en el moment de fer els dibuixos i poemes.
- Per facilitar la localització del recorregut imaginari que suscita la narració, és convenient detenir-se a mirar un globus terraqüi abans de començar l'activitat.

Extensions

- Disposar les imatges i els poemes al voltant d'un mapamundi i unir amb cintes les imatges dels llocs que els nois i noies han preferit amb el punt del mapa on es troben.
- Redactar un enunciat o un poema sobre la contaminació de les aigües del planeta i fixar-lo a la pintura. Redactar-ne un altre sobre el que és possible de fer per preservar la qualitat de les aigües del planeta i prevenir la contaminació.
- Escollir una extensió d'aigua situada a prop, estudiar-ne les característiques, localitzar-la en una mapa regional i traçar el camí que la relliga al mar.
- Traçar l'itinerari que segueix una anguila, una tonyina o una balena quan migra i descriure els diferents ambients que l'animal travessa.
- Enregistrar sons d'aigua de casa (les aixetes), la ciutat (un sortidor...), etc. Amb aquest material i fotografies recollides, fer un muntatge audiovisual.

Aquesta activitat ha estat adaptada de *Project WILD Aquatic Education Activity Guide* © 1987, 1992
Western Regional Environmental Education Council, Inc., amb permís.